فهرست مطالب

پیش‌گفتار ۱۳
مقدمه ۱۵
فصل اول : مفهوم و انواع، جایگاه، امتیازات و سیر تحولات چک ۱۹
مبحث اول: مفهوم و انواع چک ۲۰
گفتار اول: تعریف چک ۲۰
گفتار دوم: انواع چک ۲۰
مبحث دوم: جایگاه چک در نظام پرداخت، اقتصاد و اثبات یا رد دعوی ۲۲
گفتار اول: جایگاه چک در نظام پرداخت ۲۲
گفتار دوم: جایگاه چک در اقتصاد ۲۳
گفتار سوم: جایگاه چک در اثبات یا رد دعوی ۲۶
مبحث سوم: امتیازات چک در مقایسه با سایر اسناد ۲۷
گفتار اول: امتیازات چک در مقایسه با اسناد مدنی ۲۷
گفتار دوم: امتیازات چک در مقایسه با سایر اسناد تجاری ۲۷
مبحث چهارم: سیر تحولات چک ۲۹
گفتار اول: سیر تحولات چک در روابط تجاری ۲۹
گفتار دوم: سیر تحولات چک در نظام حقوقی ایران ۲۹
بند اول: قانون تجارت سال‌های ۱۳۰۳ و ۱۳۰۴ ..... ۳۰
بند دوم: قانون تجارت سال ۱۳۱۱ ..... ۳۱
بند سوم: قانون مجازات صادرکنندگان چک بدون محل سال ۱۳۱۲ ..... ۳۲
بند چهارم: قانون چک بلامحل سال ۱۳۳۱ ..... ۳۳
بند پنجم: قانون چک‌های تضمین شده سال ۱۳۳۷ ..... ۳۴
بند ششم: قانون راجع به چک بی‌محل سال ۱۳۳۷ ..... ۳۵
بند هفتم: قانون صدور چک سال ۱۳۴۴ ..... ۳۵
بند هشتم: قانون صدور چک مصوب سال ۱۳۵۵ ..... ۳۷
۱- قانون اصلاحی سال ۱۳۵۸ ..... ۳۹
۲- قانون اصلاحی سال ۱۳۷۲ ..... ۳۹
۳- قانون و استفساریه اصلاحی سال‌های ۱۳۷۶ و ۱۳۷۷ ..... ۴۰
۴- قانون اصلاحی سال ۱۳۸۲ ..... ۴۱
۵- قانون اصلاحی سال ۱۳۹۷ ..... ۴۳
۶- قانون اصلاحی سال ۱۴۰۰ ..... ۴۹

فصل دوم : صدور، انتقال، ضمانت و پرداخت چک..... ۵۱
مبحث اول: صدور چک..... ۵۲
گفتار اول: شرایط صادرکننده..... ۵۲
بند اول: شرایط عمومی..... ۵۲
بند دوم: شرایط اختصاصی..... ۵۴
گفتار دوم: شرایط سند..... ۵۵
بند اول: وجود امضاء..... ۵۶
۱- انتساب و استناد امضاء به صادرکننده..... ۵۶
۲- تعدد صادرکنندگان..... ۵۷
بند دوم: تنظیم چک در ورقه مخصوص..... ۵۸
بند سوم: تاریخ صدور..... ۵۹
۱- درج تاریخ صدور..... ۵۹
۲- وضعیت دوگانه تاریخ صدور..... ۵۹
۳- آثار تعیین تاریخ صدور..... ۶۱
الف) اهلیت به هنگام صدور..... ۶۱
ب) حکومت قانون زمان صدور..... ۶۳
ج) پیوند مواعد با زمان صدور..... ۶۳
بند چهارم: نام دارنده سند..... ۶۴
۱- صدور در وجه شخص معین..... ۶۴
۲- نقش حواله کرد در سند..... ۶۵
بند پنجم: نام محال علیه..... ۶۶
بند ششم: مبلغ..... ۶۷
۱- دستور پرداخت مبلغ معین..... ۶۷
۲- سقف مبلغ در چک..... ۶۷
۳- وضعیت حقوقی تعدد مبالغ متعارض..... ۶۸
۴- بدون قید و شرط بودن دستور پرداخت..... ۶۹
۵- وضعیت حقوقی چک مشروط..... ۷۰
بند هفتم: مکان صدور..... ۷۲
۱- حکومت قانون مکان صدور..... ۷۲
۲- پیوند مواعد با مکان صدور..... ۷۲
۳- تعیین دادگاه صالح..... ۷۳
بند هشتم: شناسه یکتا..... ۷۳
گفتار سوم: شرایط تحقق صدور چک..... ۷۴

بند اول: تسلیم سند..... ۷۴
بند دوم: ثبت مشخصات سند در سامانه..... ۷۴
بند سوم: مسائل الزام به ثبت مشخصات سند در سامانه..... ۷۵
۱- ابهام موجود بین ماده و تبصره..... ۷۵
۲- تعارض با اصول حاکم بر اسناد تجاری..... ۷۶
۳- دوگانگی قواعد حاکم بر چک کاغذی و چک الکترونیکی..... ۷۷
۴- تعارض با حقوق دارنده سند..... ۷۷
گفتار چهارم: ضمانت اجرای عدم رعایت شرایط صدور..... ۷۸
بند اول: عدم رعایت شرایط صادرکننده..... ۷۸
بند دوم: عدم رعایت شرایط تحقق صدور..... ۷۸
۱- عدم رعایت شکل سند..... ۷۸
۲- عدم تسلیم سند یا عدم ثبت مشخصات در سامانه صیاد..... ۷۹
گفتار پنجم: وحدت یا تعدد مقررات حاکم بر چک..... ۷۹
گفتار ششم: قاعده تفسیر به نفع دارنده سند تجاری..... ۸۲
گفتار هفتم: چک الکترونیکی..... ۸۴
بند اول: گذار از چک فیزیکی به چک الکترونیکی..... ۸۴
بند دوم: زیرساخت‌های نظام فعلی چک الکترونیکی..... ۸۴
بند سوم: تحلیل کارکردی: مزایا و معایب چک الکترونیکی..... ۸۵
بند چهارم: جامع‌نگری در استفاده از چک الکترونیکی..... ۸۶
مبحث دوم: انتقال چک..... ۸۸
گفتار اول: شرایط انتقال..... ۸۸
بند اول: ظهرنویسی سند..... ۸۸
بند دوم: ثبت در سامانه..... ۸۹
گفتار دوم: انواع ظهرنویسی چک..... ۸۹
بند اول: ظهرنویسی مشروط..... ۸۹
بند دوم: ظهرنویسی جزئی از مبلغ..... ۹۰
بند سوم :وضعیت وکالت در ظهرنویسی سند..... ۹۱
۱- ظهرنویسی به منظور وکالت..... ۹۱
۲- ظهرنویسی توسط وکیل..... ۹۲
بند چهارم: ظهرنویسی به منظور تضمین..... ۹۲
گفتار سوم: انتقال‌دهندگان متعدد..... ۹۳
گفتار چهارم: آثار انتقال چک..... ۹۳

بند اول: واگذاری حقوق موضوع سند ۹۳
بند دوم :فرض مسئولیت انتقال‌دهنده ۹۴
بند سوم: وضعیت حقوقی انتقال بدون ثبت در سامانه ۹۴
بند چهارم :وضعیت حقوقی انتقال چک پس از اخذ گواهی عدم پرداخت یا اقامه دعوی ۹۵
گفتار پنجم: عدم و تحدید مسئولیت به هنگام انتقال ۹۶
مبحث سوم :ضمانت در چک ۹۸
گفتار اول: مفهوم ضمانت ۹۸
گفتار دوم: جایگاه ضامن در چک ۹۸
گفتار سوم: شرایط ضمانت ۱۰۰
گفتار چهارم: قلمرو مسئولیت ضامن ۱۰۱
بند اول :قاعده تبعیت ضامن از مضمون‌عنه ۱۰۱
۱- مسئولیت در چارچوب مسئولیت مضمون‌عنه ۱۰۱
۲- تمسک به ایرادات همانند مضمون‌عنه ۱۰۲
۳- رعایت مواعد همانند مضمون‌عنه ۱۰۲
۴- عدم تکلیف انجام تعهد پیش از موعد ۱۰۳
۵- عدم مسئولیت بیش از میزان دین مضمون‌عنه ۱۰۴
بند دوم: نسبت مسئولیت ضامن با مضمون‌عنه ۱۰۵
۱- فرض عدم وجود دین ۱۰۵
۲- فرض وجود دین و ممتنع بودن رجوع به مضمون‌عنه ۱۰۵
الف) عدم اهلیت مضمون‌عنه ۱۰۶
ب) جعل امضاء مضمون‌عنه ۱۰۶
بند سوم: محدود کردن قلمرو مسئولیت ضمانت ۱۰۷
گفتار پنجم: ضمانت از ضامن ۱۰۷
مبحث چهارم :پرداخت و علل عدم پرداخت چک ۱۰۹
گفتار اول: تفاوت بین مدیون و مسئول ۱۰۹
گفتار دوم: اثر پرداخت توسط مدیون و مسئول ۱۰۹
گفتار سوم: اثر زمان پرداخت ۱۱۰
بند اول :پرداخت به موقع ۱۱۰
بند دوم :تعجیل در پرداخت ۱۱۱
بند سوم :تأخیر در پرداخت ۱۱۲
گفتار چهارم: علل عدم پرداخت ۱۱۲
بند اول :فقدان تمام یا بخشی از مبلغ ۱۱۲

بند دوم :تنظیم نادرست سند ۱۱۳
بند سوم :دستور عدم پرداخت از سوی صادرکننده..... ۱۱۳
بند چهارم: عدم ثبت مشخصات سند در سامانه..... ۱۱۴
بند پنجم: عدم تطابق مفاد سند با مشخصات درج شده در سامانه ۱۱۴
گفتار پنجم: اثر فوت و حجر صادرکننده یا محال‌علیه..... ۱۱۵
بند اول: احتمال تسویه زودهنگام بدهی (تبدیل دین مؤجل به حال)..... ۱۱۵
بند دوم: رعایت اصل تساوی طلبکاران و منع پرداخت فردی در ورشکستگی ۱۱۶
گفتار ششم: تکلیف بانک و دادگاه نسبت به چک مشروط..... ۱۱۶
بند اول: تکلیف بانک..... ۱۱۶
بند دوم: تکلیف دادگاه ۱۱۷
فصل سوم : ضمانت اجراهای چک بلامحل.....۱۱۹
مبحث اول: دعوی حقوقی ۱۲۰
گفتار اول: شرایط اقامه دعوی ۱۲۰
گفتار دوم: مزیت‌های اقامه دعوی حقوقی ۱۲۱
بند اول: اقامه دعوی علیه همه مسئولان سند..... ۱۲۲
بند دوم: رسیدگی فوری و خارج از نوبت..... ۱۲۲
بند سوم: امکان مطالبه خسارت تأخیر تأدیه ۱۲۳
۱- انحصار مطالبه خسارت تأخیر تأدیه با دادخواست حقوقی ۱۲۳
۲- مبدا خسارت تأخیر تأدیه ۱۲۳
۳- عدم تعلق خسارت تأخیر تأدیه بر ورشکسته، معسر و ضامنین ایشان ۱۲۵
بند چهارم: اخذ تأمین خواسته بدون تودیع خسارات احتمالی ۱۲۵
بند پنجم: رد درخواست تأمین دعوی واهی..... ۱۲۷
گفتار سوم: مسئولیت نمایندگان شخص حقوقی..... ۱۲۸
بند اول: تفاوت بین نماینده و وکیل..... ۱۲۸
بند دوم: قلمرو مسئولیت نمایندگان..... ۱۲۹
۱- مسئولیت مطلق نماینده..... ۱۲۹
۲- قاعده تبعیت فرع از اصل..... ۱۲۹
گفتار چهارم: تفاوت بین صاحب حساب،صادرکننده و امضاکننده..... ۱۳۰
گفتار پنجم: عدم لزوم رعایت مواعد در مراجعه به صادرکننده و ضامن وی..... ۱۳۱
گفتار ششم: میزان مسئولیت امضاءکنندگان سند واحد..... ۱۳۱
گفتار هفتم: دادگاه صالح برای طرح دعوی حقوقی..... ۱۳۲
مبحث دوم: شکایت کیفری..... ۱۳۳
گفتار اول: جرم بودن صدور چک بلامحل..... ۱۳۳

گفتار دوم: مجازات جرم صدور چک بلامحل ۱۳۴
بند اول: نوع و میزان مجازات ۱۳۴
بند دوم: تکرار جرم و تعدد مجرمین ۱۳۴
۱- تکرار جرم ۱۳۴
۲- تعدد مجرمین ۱۳۵
گفتار سوم: تشریفات رسیدگی ۱۳۵
گفتار چهارم: سقوط مجازات ۱۳۶
بند اول: صدور چک بابت معاملات غیرقانونی و بهره ربوی ۱۳۶
بند دوم: عدم مطالبه چک شش ماه بعد از تاریخ صدور ۱۳۶
بند سوم: عدم طرح شکایت شش ماه پس از اخذ گواهی عدم پرداخت ۱۳۷
بند چهارم: فوت صادرکننده ۱۳۸
بند پنجم: انتقال ارادی چک بعد از اخذ گواهی عدم پرداخت ۱۳۸
بند ششم: گذشت شاکی ۱۳۸
بند هفتم: پرداخت وجه چک و خسارت ۱۳۹
بند هشتم: استرداد چک ۱۳۹
بند نهم: صدور چک سفید امضاء و بدون تاریخ ۱۴۰
بند دهم: صدور چک وعده‌دار ۱۴۰
بند یازدهم: صدور چک مشروط ۱۴۱
بند دوازدهم: صدور چک بابت تضمین ۱۴۱
گفتار پنجم: مسئولیت کیفری دریافت‌کننده چک نامتناسب ۱۴۲
گفتار ششم: دادگاه صالح برای شکایت کیفری ۱۴۲
مبحث سوم: صدور اجرائیه از طریق ثبت ۱۴۳
گفتار اول: تلقی شدن چک به‌عنوان سند لازم الاجراء ۱۴۳
گفتار دوم: شرایط صدور اجرائیه ۱۴۴
گفتار سوم: ذینفع و مجری علیه اجرا ۱۴۵
گفتار چهارم: مرجع صالح برای صدور و اجرا ۱۴۶
گفتار پنجم: تشریفات رسیدگی ۱۴۶
گفتار ششم: شکایت از عملیات اجرایی ۱۴۷
گفتار هفتم: قواعد خاص ۱۴۸
بند اول: ترتیب اثر ندادن به شروط ۱۴۸
بنددوم: تصریح به صدوراجرائیه علیه یکی ازامضاکنندگان حساب مشترک ۱۴۹
بند سوم: تصریح به صدور اجرائیه ثبتی همزمان با شکایت کیفری ۱۴۹
مبحث چهارم: صدور اجرائیه از طریق دادگاه ۱۵۰

گفتار اول: تلقی چک به‌مثابه رای دادگاه ۱۵۰
گفتار دوم: شرایط صدور اجرائیه ۱۵۰
گفتار سوم: ذینفع و مجری علیه اجرا ۱۵۲
گفتار چهارم: مرجع صالح برای صدور و اجرا ۱۵۳
گفتار پنجم: تشریفات رسیدگی ۱۵۳
گفتار ششم: شکایت از عملیّات اجرایی ۱۵۴
گفتار هفتم: قواعد خاص ۱۵۶
بند اول: ترتیب اثر دادن به شروط ۱۵۶
بند دوم: وضعیت امکان حبس مجری‌علیه ۱۵۷
مبحث پنجم: ضمانت اجرای بانکی ۱۵۹
گفتار اول: شیوه منطقی برای اعتباردهی به چک ۱۵۹
گفتار دوم: احراز اعتبار مالی متقاضی ۱۶۱
بند اول: شرط ایحابی (اعتبارسنجی متقاضی) ۱۶۱
بند دوم: شرط سلبی (منع اعطای دسته چک به ورشکسته و معسر) ۱۶۲
گفتار سوم: احراز اعتبار مالی صادرکننده به هنگام صدور ۱۶۳
گفتار چهارم: اعمال ضمانت اجرا ۱۶۴
بند اول: به اشتراک گذاشتن اطلاعات مالی صادرکننده ۱۶۴
بند دوم: اعمال ضمانت اجرا پس از ۲۴ ساعت ۱۶۵
گفتار پنجم: شیوه اعمال ضمانت اجرا ۱۶۶
بند اول: توقیف وجه به میزان چک ۱۶۶
بند دوم: اعمال محرومیت‌های بانکی ۱۶۷
گفتار ششم: اعمال ضمانت اجرای بانکی علیه نماینده ۱۶۸
مبحث ششم: همزمانی تعدد اعمال ضمانت اجراها ۱۶۹
گفتار اول: قاعده ممنوعیت اعمال همزمان ضمانت اجراهای متعدد ۱۶۹
گفتار دوم: قابلیت جمع شکایت کیفری با سایر ضمانت اجراها ۱۷۰
گفتار سوم: وضعیت جمع اعمال ضمانت اجرای بانکی با سایر ضمانت اجراها ۱۷۰
گفتار چهارم: مطالبه خسارت تأخیر تأدیه تنها در قالب دادخواست حقوقی ۱۷۱
مبحث هفتم: مسئولیت بانک، موسسات مالی و اعتبارسنجی ۱۷۳
گفتار اول: مبنای مسئولیت در اعمال ضمانت اجرای بانکی ۱۷۳
بند اول: تلازم نفع و مسئولیت ۱۷۳
بند دوم: وظیفه اعتباربخشی و نظارت ۱۷۴
گفتار دوم: انواع مسئولیت بانک، موسسات مالی و اعتبارسنجی ۱۷۴
بند اول: مسئولیت حقوقی ۱۷۵

بند دوم: مسئولیت اداری..... ۱۷۶
بند سوم: مسئولیت کیفری..... ۱۷۷
منابع ۱۷۹